

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 29
Ταχ. Κώδικας: 101 10 - Αθήνα
Πληροφορίες: Π. Παναγιωτακοπούλου
Τηλέφωνο: 2131516475
e-mail: ypertns@ypakp.gr

Αθήνα
Αριθ. Εσωτ. Πρωτ.:474

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
Αθήνα

ΚΟΙΝ.: Γραμματεία Υφυπουργού Εργασίας και
Κοινωνικής Ασφάλισης (Τομέας Κοινωνικής
Ασφάλισης) Πολιτική Γραμματεία

ΘΕΜΑ: «Προτάσεις και αναγκαιότητες που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την ορθολογικοποίηση της διαμόρφωσης των συντάξεων χηρείας και ορφανών τέκνων».

ΣΧΕΤ: Η αριθ. πρωτ. 4928/27-5-2024 Ερώτηση.

Σε απάντηση της σχετικής Ερώτησης, που κατατέθηκε στη Βουλή από το βουλευτή κ. Βιλιάρδο Βασίλειο, αναφορικά με τον κύκλο των προσώπων που εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 12 του ν.4387/2016 για τη χορήγηση σύνταξης θανάτου, το ύψος αυτής και επί των προτεινόμενων τροποποιήσεων του ανωτέρω νομοθετικού πλαισίου, σας ενημερώνουμε τα ακόλουθα:

Α. Δικαιούχοι και ποσό σύνταξης λόγω θανάτου

Ο Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) χορηγεί τρεις (3) διακριτές κατηγορίες συντάξεων: (α) σύνταξη λόγω γήρατος, (β) σύνταξη λόγω αναπηρίας, και (γ) σύνταξη λόγω θανάτου. Η σύνταξη λόγω θανάτου διέπεται από το νομοθετικό καθεστώς που ισχύει κατά την ημερομηνία επέλευσης του θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, του οποίου το δικαίωμα μεταβιβάζεται. Σήμερα, η βασική διάταξη που ρυθμίζει τους δικαιούχους, τα ποσοστά μεταβίβασης και το κατώτατο όριο των συντάξεων λόγω θανάτου είναι το άρθρο 12 του ν.4387/2016 και εφαρμόζεται για τη χορήγηση σύνταξης σε δικαιοδόχους ασφαλισμένων και συνταξιούχων των οποίων ο θάνατος επήλθε από τις 13.05.2016 και έπειτα.

Σύμφωνα με το άρθρο 12, **δικαιοδόχα μέλη** είναι:

- ο **επιζών σύζυγος**, με ελάχιστη διάρκεια γάμου ή συμφώνου συμβίωσης τριών (3) ετών ή και μικρότερη εάν: α) ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας ή ανθρωποκτονία, β) κατά τη διάρκεια του γάμου γεννήθηκε ή με το γάμο νομιμοποιήθηκε, αναγνωρίστηκε ή υιοθετήθηκε τέκνο, γ) η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης, η οποία δεν διεκόπη και γεννήθηκε ζων τέκνο, δ) συντρέχει η περίπτωση ανασυστάσεως προϋπάρχαντος γάμου, αρκεί οι τελεσθέντες γάμοι, δηλαδή ο αρχικός και ο εξ ανασυστάσεως, κατά τη διάρκεια του

οποίου απεβίωσε ο σύζυγος, να έχουν διαρκέσει τουλάχιστον πέντε (5) χρόνια συνολικά, και ο εξ ανασυστάσεως να διήρκησε τουλάχιστον έξι (6) μήνες.

- τα **τέκνα**, νόμιμα – νομιμοποιηθέντα – αναγνωρισθέντα – υιοθετηθέντα και όσα εξομοιώνονται με αυτά, με την προϋπόθεση ότι είναι άγαμα και δεν έχουν συμπληρώσει το 24^ο έτος της ηλικίας τους. Ειδικά για τέκνα άγαμα και ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία που επήλθε πριν την συμπλήρωση του 24^{ου} έτους, η σύνταξη εξακολουθεί να καταβάλλεται και μετά την συμπλήρωση του ανωτέρω ηλικιακού ορίου.
- ο **διαζευγμένος σύζυγος**, εφόσον πληρούνται αθροιστικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) ο πρώην σύζυγος κατά τη στιγμή του θανάτου του να του κατέβαλε διατροφή, β) να είχε συμπληρώσει δέκα (10) έτη γάμου, γ) το διαζύγιο να μην οφείλεται σε ισχυρό κλονισμό της έγγαμης συμβίωσης υπαιτιότητας του αιτούντος τη σύνταξη και δ) το μέσο μηνιαίο ατομικό φορολογητέο εισόδημα του να μην υπερβαίνει το διπλάσιο του ποσού του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, το **ποσοστό μεταβίβασης ανά κατηγορία δικαιούχου** είναι:

- ο επιζών σύζυγος ή μέλος συμφώνου συμβίωσης λαμβάνει το **70%** της σύνταξης του θανόντος.
- τα τέκνα λαμβάνουν το **25%** της σύνταξης του θανόντος. Εάν πρόκειται για αμφοτεροπλεύρως ορφανό τέκνο, το ποσοστό αυξάνεται σε 50% για κάθε σύνταξη που μεταβιβάζεται. Τέλος, αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα με ανικανότητα για κάθε βιοποριστικό επάγγελμα, δικαιούνται το 100% της σύνταξης του/των θανόντων γονέων, μετά τις προσθήκες του άρθρου 119 του ν.5078/2023.
- ο διαζευγμένος σύζυγος λαμβάνει μέρος της σύνταξης που δικαιούται ο επιζών σύζυγος, ανάλογο με τα έτη γάμου βίου.

Περαιτέρω, στις συντάξεις λόγω θανάτου προβλέπεται **κατώτατο όριο**. Στην περ. Β.α) της παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, ορίζεται ότι το συνολικό ποσό της σύνταξης λόγω θανάτου του επιζώντος ή/και του διαζευγμένου συζύγου, δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού της εθνικής σύνταξης που αντιστοιχεί σε είκοσι (20) έτη ασφάλισης. Εάν ο χρόνος ασφάλισης του θανόντος είναι μικρότερος των είκοσι (20) ετών, το ως άνω ποσό βαίνει μειούμενο κατά 1,25% για κάθε έτος ασφάλισης που υπολείπεται των είκοσι (20) ετών και μέχρι τη συμπλήρωση δεκαπέντε (15) ετών ασφάλισης. Για χρόνο ασφάλισης μικρότερο των δεκαπέντε (15) ετών, το ποσό της σύνταξης λόγω θανάτου του επιζώντος ή/και του διαζευγμένου συζύγου δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού των τριακοσίων εξήντα (360) ευρώ. Σε συνέχεια των αυξήσεων που έχουν δοθεί στις συντάξεις το 2023 κατά 7,75% και το 2024 κατά 3%, το ως άνω κατώτατο όριο κυμαίνεται σήμερα **από 399,54 € για δεκαπέντε χρόνια ασφάλισης μέχρι 426,17€ για είκοσι έτη ασφάλισης και άνω**.

Τέλος, σημειώνεται ότι το συνολικό ποσό της κατά μεταβίβαση σύνταξης του επιζώντος συζύγου και των τέκνων **δεν μπορεί κατ' αρχήν να υπερβαίνει το ποσό της σύνταξης του θανόντος. Ωστόσο, σε περίπτωση που έστω και ένα από τα δικαιοδόχα πρόσωπα λαμβάνει το κατώτατο όριο σύνταξης χηρείας, τότε ο κανόνας υποχωρεί και καταβάλλεται συνολικά ποσό σύνταξης μεγαλύτερο εκείνης του θανόντος.**

Το ανωτέρω νομοθετικό πλαίσιο προσφέρει μία ασπίδα προστασίας σε όλα τα δικαιοδόχα μέλη του θανόντος, επιδιώκοντας την εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης, και,

μετά τις πρόσφατες τροποποιήσεις με το άρθρο 119 του ν. 5078/2023, λαμβάνει ιδιαίτερη πρόνοια για τις πιο ευάλωτες κατηγορίες δικαιούχων.

B. Ασφαλιστική εισφορά για παροχές σε είδος από τον ΕΟΠΥΥ.

Σε ό,τι αφορά την εισφορά υγειονομικής περίθαλψης υπέρ του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) για παροχές ασθένειας σε είδος, αυτή καθορίστηκε σε ποσοστό έξι τοις εκατό (6%), με βάση το άρθρο 44 του ν.4378/2016 και υπολογίζεται επί του καταβαλλόμενου ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης αφού αφαιρεθούν τα ποσά που αντιστοιχούν στην Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων και στην Ειδική Εισφορά Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης. Σε περίπτωση συρροής περισσότερων της μιας κύριων ή επικουρικών συντάξεων στο ίδιο πρόσωπο, το ως άνω ποσοστό ύψους έξι τοις εκατό (6%) υπολογίζεται επί του αθροίσματος των καταβαλλόμενων κύριων ή επικουρικών συντάξεων ανεξαρτήτως αιτίας και κατηγορίας σύνταξης.

Σημειώνεται ότι με τις διατάξεις του άρθρου 39 του ν.4670/2020 (Α'43) αντικαταστάθηκε το άρθρο 44 του ν.4387/2016 (Α'85) και προστέθηκε τρίτο εδάφιο στην περ. α της παρ. 30 του άρθρου 1 του ν.4334/2015 (Α'80) με το οποίο καθορίζεται ότι, στους δικαιούχους σύνταξης που συγχρόνως λαμβάνουν εξωιδρυματικό επίδομα ή απολύτου αναπηρίας ή τυφλότητας δεν υπολογίζεται εισφορά υπέρ υγειονομικής περίθαλψης επί των ανωτέρω επιδομάτων από τον Μάρτιο του 2020 και εφεξής.

Συνεπώς μετά την ισχύ του ανωτέρω νόμου ο υπολογισμός της εισφοράς για υγειονομική περίθαλψη γίνεται με ενιαίο τρόπο σε όλους τους συνταξιούχους, ανεξαρτήτως ποσού και κατηγορίας σύνταξης, με εξαίρεση τους δικαιούχους σύνταξης που συγχρόνως λαμβάνουν και εξωιδρυματικό επίδομα ή επίδομα απολύτου αναπηρίας ή τυφλότητας.

Όσον αφορά το αίτημα επαναφοράς του ποσοστού εισφοράς υγειονομικής περίθαλψης υπέρ του ΕΟΠΥΥ από 6% στο σύνολο κύριων και επικουρικών συντάξεων, σε 4% και μόνο επί του ποσού της μεγαλύτερης κύριας σύνταξης, όπως ίσχυε μέχρι τον Αύγουστο του 2015, σημειώνεται ότι η μείωση του ποσοστού της εισφοράς από 6% στο 4% και υπολογισμού της επί της κύριας μόνο σύνταξης θα έχει ως συνέπεια τη δραστική μείωση των εσόδων του ΕΟΠΥΥ και επηρεάζοντας την οικονομική βιωσιμότητα του Οργανισμού, η οποία εξαρτάται άμεσα από την καταβολή της εισφοράς των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων του e-ΕΦΚΑ.

Γ. Απασχόληση συνταξιούχων λόγω θάνατου

Σχετικά με τη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 114 του ν. 5078 /2023 (Α' 211) και στους συνταξιούχους χηρείας, σημειώνουμε ότι καταρχήν, η σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, λόγω γήρατος ή αναπηρίας, και η σύνταξη λόγω θανάτου συνιστούν δύο συνταξιοδοτικές παροχές, που ικανοποιούν διαφορετικής φύσης κοινωνικοασφαλιστικά δικαιώματα. Το δικαίωμα στην πρώτη (σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, λόγω γήρατος ή αναπηρίας) απορρέει από την απασχόληση και ασφάλιση του ίδιου του εργαζόμενου. Εξ αντιδιαστολής, το δικαίωμα στη δεύτερη (σύνταξη λόγω θανάτου) δεν απορρέει από την εργασία του επιζώντα συζύγου/τέκνου, αλλά προκύπτει από την εργασία/απασχόληση του συζύγου/γονέα, μετά τον θάνατο του οποίου περιέρχεται ένα οριζόμενο ποσοστό σύνταξης υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις στον έτερο σύζυγο και τα προστατευόμενα τέκνα. Ως εκ τούτου, λόγω της διακριτής φύσης αυτών των

κοινωνικοασφαλιστικών παροχών και των σύστοιχων δικαιωμάτων, ο νομοθέτης διαχρονικά αντιμετώπισε σε διαφορετική κανονιστική βάση το ζήτημα της απασχόλησης μετά τη συνταξιοδότηση των ως άνω δικαιούχων.

Οι περιορισμοί στη χορηγούμενη σύνταξη λόγω απασχόλησης συστηματοποιήθηκαν ήδη με τον ν. 2676/1999 σε διαφορετικές νομικές διατάξεις: για τους μεν εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχους οι περιορισμοί προβλέπονται στο άρθρο 63 αυτού, ενώ για τους συνταξιούχους λόγω θανάτου στο άρθρο 62 του ιδίου νόμου. Κατά συνέπεια, το άρθρο 114 του ν. 5078/2023 αναφέρεται αποκλειστικά στο καθεστώς απασχόλησης και ασφάλισης μετά τη συνταξιοδότηση των συνταξιούχων εξ ιδίου δικαιώματος (λόγω γήρατος ή αναπηρίας) του e-ΕΦΚΑ. Αντιθέτως, για τους συνταξιούχους λόγω θανάτου, και ειδικότερα θανάτου που έχει επισυμβεί από 13.05.2016 και εφεξής, εφαρμόζεται το άρθρο 12 του ν. 4387/2016.

Ε. Επέκταση αποτελεσμάτων δικαστικής απόφασης

Σχετικά με την εφαρμογή δικαστικής απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε όλους τους δικαιούχους των συντάξεων χρείας και όχι μόνο σε όσους είχαν προσφύγει δικαστικώς διευκρινίζουμε ότι οι αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων ουσίας, δεσμεύουν μόνον τους διαδίκους στη δίκη επί της οποίας εκδόθηκαν και, προκειμένου περί του Δημοσίου ως διαδίκου, παράγουν υποχρέωση της Διοίκησης σε συμμόρφωση έναντι του νικήσαντος διαδίκου χωρίς να την υποχρεώνουν σε γενική εφαρμογή τους.

Δ και ΣΤ. Αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές σε συνταξιούχους θανάτου και αναζήτηση αναδρομικών ποσών

Σύμφωνα με το άρθρο 84 του ν.4826/2021, αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά κύριων συντάξεων λόγω θανάτου παρακρατούνται από τα ποσά των συντάξεων που θα καταβληθούν τους επόμενους μήνες σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις, μέχρι την πλήρη και ολοσχερή εξόφλησή τους. Κάθε μία από τις ανωτέρω μηνιαίες δόσεις, δε μπορεί να υπερβαίνει το ένα δέκατο (1/10) του ακαθάριστου ποσού της μηνιαίας σύνταξης για συντάξεις μέχρι του ποσού των χιλίων (1000) ευρώ και το ένα έκτο (1/6) του ακαθάριστου ποσού της μηνιαίας σύνταξης κατά το μέρος της που τυχόν υπερβαίνει το ποσό των χιλίων (1000) ευρώ. Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης δε μπορεί να υπολείπεται του ποσού των πενήντα (50) ευρώ. Σε περίπτωση παύσης καταβολής της σύνταξης, πριν την ολοσχερή εξόφληση του αχρεώστητου ποσού, τυχόν υπόλοιπο εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων.

Για τους δικαιούχους και επικουρικής σύνταξης θανάτου, τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά παρακρατούνται από την επικουρική σύνταξη μέχρι το ένα δεύτερο (1/2) του ακαθάριστου ποσού αυτής, μέχρι πλήρους και ολοσχερούς εξόφλησης, με απόφαση του Προϊσταμένου της αρμόδιας Διεύθυνσης Εκκαθάρισης και Πληρωμής Συντάξεων του e-Ε.Φ.Κ.Α. Το ποσό της μηνιαίας δόσης δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού των πενήντα (50) ευρώ. Σε περίπτωση που το ακαθάριστο ποσό της επικουρικής σύνταξης λόγω θανάτου που λαμβάνει ο δικαιούχος, υπολείπεται του ποσού των πενήντα (50) ευρώ, τότε για την είσπραξη των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών παρακρατείται το σύνολο της παροχής μέχρι πλήρους και ολοσχερούς εξόφλησης. Σε περίπτωση παύσης καταβολής της επικουρικής σύνταξης, πριν την ολοσχερή εξόφληση του αχρεώστητου ποσού, τυχόν υπόλοιπο εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων.

Η ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση υιοθετήθηκε για την ευμενέστερη αντιμετώπιση των συνταξιούχων λόγω θανάτου κατά την αναζήτηση αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών. Πρακτικά, για κύριες συντάξεις μέχρι 500€ παρακρατούνται μέχρις εξοφλήσεως 50€ μηνιαίως, ανεξαρτήτως του ύψους της οφειλής, ενώ για συντάξεις μέχρι 1000€, παρακρατούνται κατ' ανώτατο όριο 100€ μηνιαίως.

Σημειώνεται ότι η παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 για την περικοπή των συντάξεων χηρείας μετά την παρέλευση τριετίας όταν ο δικαιούχος επιζών σύζυγος εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή δεν έχει εφαρμοστεί σε όλες τις κατηγορίες συνταξιούχων μέχρι στιγμής, εξαιτίας προβλημάτων με το απαραίτητο λογισμικό, το οποίο, σύμφωνα με ενημέρωση από τον e-ΕΦΚΑ, πλέον βρίσκεται σε στάδιο ολοκλήρωσης των τελικών ελέγχων λειτουργίας. Όσον αφορά σε οφειλόμενα ποσά, εξετάζονται διάφορα σενάρια, κατόπιν συνεκτίμησης όλων των παραμέτρων για την εξεύρεση της προσφορότερης λύσης.

Τέλος, επισημαίνεται η συνεχής προσπάθεια βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου για το σύνολο των συνταξιούχων, συμπεριλαμβανομένων των συνταξιούχων λόγω θανάτου.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΚΛΟΓΛΟΥ